

Klimat- och näringslivsdepartementet
kn.remissvar@regeringskansliet.se

Delbetänkande (SOU 2025:7) Ny kärnkraft i Sverige – effektivare tillståndsprövning och ändamålsenliga avgifter

Er beteckning: KN2024/01912

Sammanfattning

- Länsstyrelsen anser att det finns en risk att
prövningsprocesserna blir svårare och otydligare genom
lagen om principbeslut.
- Länsstyrelsen anser att strålskyddet, det vill säga utsläpp och
påverkan av joniserande strålning, ska vara kvar i prövningen
enligt miljöbalken.
- Länsstyrelsen är positiv till införande av frivilliga moment i
kärntekniklagen.
- Länsstyrelsen anser att formerna och rättskraften för
kommunens veto-beslut kan bli otydlig om lagen om
principbeslut införs. Länsstyrelsen ser att processen kan bli
bättre och mer relevant om prövningen kan ske kopplat till
plan- och bygglagen. Kommunerna behöver få stöd för sitt
planarbete.
- Länsstyrelsen ser ett stort behov av informations- och
utbildningsinsatser kopplat till etablering av ny kärnkraft.

Länsstyrelsens synpunkter

Länsstyrelsen Kalmar län har flera års erfarenhet av planering,
prövning och tillsyn av kärnkraft. Länsstyrelsen samarbetar också
med länets kommuner för att säkerställa och samordna en god
beredskap och kunskap för dem som berörs av
kärnkraftsverksamhet.

Länsstyrelsen lämnar synpunkter över vissa delar av utredningen. De sammanfattade synpunkterna förklaras under respektive rubrik.

Införande av lag om principbeslut för vissa verksamheter

Den nya lagen om principbeslut ska gälla såväl för anläggningar som kräver tillstånd enligt miljöbalken som kärntekniklagen. Syftet är att regeringen tidigt tar ställning till om en etablering är förenlig med samhällets helhetsintresse. Ett positivt principbeslut innebär att intresset för uppförandet av en kärnteknisk anläggning har företräde framför konkurrerande intressen enligt hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap. miljöbalken, och med hänsyn till Sveriges säkerhet.

Det är viktiga ställningstaganden som behöver vara väl underbyggda för att få en god effekt. Länsstyrelsen bedömer att ett tidigt övergripande beslut i stället kan medföra krångligare och otydligare handläggning för verksamheter, myndigheter och i synnerhet för den allmänhet som berörs. Länsstyrelsen ser inte heller att ett principbeslut, som det utformats, i sig medför kortare handläggningstider i de följande prövningarna. Effektivare prövning åstadkoms snarare i att det finns tydliga beskrivningar av tekniken, miljöeffekter och skyddsåtgärder.

Kommunfullmäktige i den kommun där en kärnteknisk anläggning lokaliseras måste tillstyrka ansökan (veto) för att regeringen ska kunna fatta ett principbeslut. I ett så tidigt skede finns sannolikt inte tillräcklig kunskap om följderna av etablering. Utbyggnad av kärnkraft påverkar bostadsutveckling och behov av infrastrukturer i samhället, det skulle kunna gynna etablering av andra industrier och verksamheter. Det kräver uppbyggnad av beredskap för befolkningen och gentemot andra myndigheter. Verksamheten i sig medför miljöpåverkan och det finns en problematik kring förvaring och hantering av utbränt kärnbränsle och annat kärnavfall som behöver hanteras tidigt. Länsstyrelsen befarar att dessa frågor inte i tillräcklig grad kommer fram vid en övergripande plan eller i en översiktlig bedömning av ett projekt. Inte heller en strategisk miljöbedömning kan vara tillräcklig som grund för ställningstagande.

Länsstyrelsen anser dessutom att tiden för att lämna synpunkter efter det att regeringen kungjort ansökan är mycket kort. Tre veckor för att ge allmänhet, myndigheter och andra berörda möjlighet att sätta sig in i frågeställningarna och lämna synpunkter på dessa anser

vi inte är tillräckligt i förhållande till ärendenas komplexitet och beslutens tyngd.

Regeringen ges möjlighet att besluta om villkor för att tillgodose de allmänna intressena. Länsstyrelsen anser det oklart vilken rättskraft dessa villkor ges? Förtydliga om dessa villkor kan ändras, skärpas eller tas bort i samband med kommande prövningar utifrån miljöbalken respektive kärntekniklagen.

Principbeslutet är bindande i 5 år om ansökan enligt miljöbalken respektive kärntekniklagen lämnas in inom den tiden.

Principbeslutet kan omprövas under vissa förutsättningar.

Länsstyrelsen anser att frågan om omprövning kan medföra svårigheter och förseningar av prövningsprocessen i synnerhet om det principbeslut som fattats bygger på översiktliga bedömningar.

Prövning av joniserande strålning i miljöbalken

Prövningen utifrån kärntekniklagen och miljöbalken ska ske separat. Mark- och miljödomstolens prövning ska enbart avse konventionell miljöpåverkan. Länsstyrelsen instämmer i att det parallella prövningar har skapat en del oklarheter, men inte att detta är en nackdel. De olika prövningarna har olika perspektiv på säkerhets- och strålskyddsaspekterna, som båda är relevanta i sitt sammanhang. Länsstyrelsen uppfattar att prövningen utifrån miljöbalken är mer öppen (mindre sekretess) gentemot allmänheten. Effekter av strålning från verksamheten är en central fråga. Det finns goda skäl att bevara denna ordning. Till saken hör att det står tillståndsmyndigheten fritt att bedöma om bestämmelserna och prövningen utifrån kärntekniklagen är tillräcklig för den anläggning man prövar eller om påverkan även behöver regleras i någon del i miljöbalkstillståndet.

Länsstyrelsen vill poängtera att strålsäkerhetsmyndigheten är tillsynsmyndighet utifrån miljötillsynsförordningen (2011:13), så i den delen föreligger ingen risk för dubbelarbete. Länsstyrelsen anser att strålsäkerhetsmyndigheten har en viktig roll som expert och part i prövningarna. Trots att myndigheterna kan ha olika syn i dessa frågor behöver det inte innebära att dialogen inte behövs.

Länsstyrelsen bedömer att den effektivitet i prövningen som förslaget syftar till inte uppnås och den leder också till att allmänhetens insyn och delaktighet i prövningarna försvåras. Tid för prövning beror i grunden av komplexiteten i frågorna och vilka risker som är förknippade med verksamheten samt de lokala och regionala förutsättningar där etablering planeras. Om alla

berörda är med tidigt och processen är tillgänglig för alla parter är vår erfarenhet att det blir en bra, effektiv och rättssäker process även med bibehållen lagstiftning.

Prövning enligt kärntekniklagen frivilliga moment och sekretess

Utredaren föreslår införande av möjlighet till förberedande dialog och förhandsbesked i kärntekniklagen. Offentlighets- och sekretesslagen kompletteras med sekretessbestämmelser. Länsstyrelsen ser absolut att det är rimligt att en del av underlaget bör vara föremål för sekretess. Det kan röra sig om speciella tekniker som är under utveckling. Förprövning av tekniker för kärnkraft utifrån säkerhet- och strålningseffekterna är ett bra komplement och länsstyrelsen ser med fördel att dessa inte behöver vara platsbundna. En förutsättning för detta är att Strålsäkerhetsmyndigheten ges tillräckliga resurser för arbetet. En tidig prövning av tekniken och säkerhetssystem utifrån bestämmelserna kommer sannolikt underlätta vid tillåtlighets- och lokaliseringsprövning.

Kommunalt veto

Länsstyrelsen bedömer, som framgår ovan, att frågeställningen om kommunalt veto kommer in för tidigt i processen. Det finns sannolikt inte ett tillräckligt bra underlag för kommunen att ta ställning till. Länsstyrelsen ser också fördelarna med att det finns ett tidigt uttalande från kommunen. Men, denna funktion anser länsstyrelsen kan vara lämpligare att införa kopplat till plan- och bygglagen. Plan- och bygglagens regelverk är väl uppbyggt för att undersöka förutsättningar för markanvändning utifrån många olika samhällsintressen, som säkerhet och strålskydd. Frågan om regeringens tidiga ställningstagande är mer relevant i det sammanhanget. Kommunen ges därmed också en större delaktighet och får ett större inflytande.

Kommunerna behöver ges mer resurser och stöd för att utreda förutsättningarna utan att kommunen ha bundit sig till en utgång i frågan. Regeringen har under år 2024 och 2025, via naturvårdsverket givit finansiellt stöd till kommuner att genomföra pilotprojekt för att underlätta planering och tillståndprocesser för etablering av ny kärnkraft. Detta anser länsstyrelsen är ett mycket bra initiativ som ger kommunerna goda möjligheter att planera och vara delaktiga utan att vara bunden till en intressent/ansökan.

Informations- och utbildningsinsatser

I underlaget framför utredaren att det finns ett stort utvecklingsbehov i form av bland annat informations- och utbildningsinsatser i nya kärnkraftskommuner. Länsstyrelsen anser att information och förankring bland allmänheten är mycket viktig. Behovet av samråd, öppenhet, kommunikation behöver tydliggöras i de processer som föregår och utgör prövningen.

Bakgrundsinformation

I utredningen har en översyn av lagstiftningen gjorts, i synnerhet Kärntekniklagen, för att underlätta för ny kärnkraft, genom tydlighet och kortare prövningstider. Utredningen avser också avgifter och prövning av såväl stora som små reaktorer.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Allan Widman.

Chefen för miljöenheten Maria Edmundsson och miljöskyddshandläggare Lotta Bohman har föredragit ärendet.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kopia till:

kn.cks.remisser@regeringskansliet.se